

**Kuulovammaisten lasten ja
nuorten oikeuksien
toteutuminen ja yksilölliset
tarpeet on varmistettava
hyvinvointialueiden
sote-palveluissa.**

Kuulovammaisten lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen ja yksilölliset tarpeet on varmistettava hyvinvointialueiden sote-palveluissa.

Tavoite 1: Lasten ja nuorten kuulonkuntoutuksen palvelujen tulee olla yhdenvertaisesti saatavilla eri hyvinvointialueilla

- Hyvinvointialueilla tulee varmistaa riittävät resurssit kuulovammaisten lasten ja nuorten kuulonkuntoutuksen järjestämiseen ja kehittämiseen lasta ja nuorta lähellä.
- Lasten kuulonkuntoutus tulee toteuttaa kansainvälisten suositusten mukaisesti, jolloin synnynnäinen kuulovika seulotaan viimeistään 1 kk iässä, diagnosoidaan 3 kk iässä ja kuulonkuntoutus aloitetaan viimeistään 6 kk iässä.
- Kuulovammaisten lasten vanhempien saamaan ensitietoon tulee panostaa.
- Jokaisella hyvinvointialueella tulee olla käytettävissä kuulovammaisten lasten ja nuorten kuntoutusohjaaja.
- Kuulovammaisten lasten puheterapiaan suunnattuja resursseja on lisättävä.
- Hyvinvointialueiden kuulovammaisille lapsille ja nuorille suunnattujen kuulonkuntoutuksen palvelujen tulee olla keskenään yhdenvertaisia. Esimerkiksi sisäkorvaistutteen prosessorien uusiminen tulee tehdä samoilla periaatteilla ja vaihtovälin olla riittävän tiheä, joka takaa parhaat mahdolliset kuunteluolosuhteet.

Tavoite 2: Kuulovammaisten lasten ja nuorten sosiaali- ja terveystieteiden palveluketjujen on oltava integroitua

- Hyvinvointialueiden tulee tehdä yhteistyötä lasten ja nuorten kuulonkuntoutuksessa kuntoutuksen laadun takaamiseksi.
- Viittomakielen ja kommunikaatiomenetelmien opetuksen koordinointi tulee keskittää palvelun laadun takaamiseksi.
- Hyvinvointialueiden on tunnistettava kuuloalan järjestöjen kuulovammaisille lapsille ja nuorille tarjoama vertaistuki ja -toiminta ja tuettava toimintaan ohjautumista.
- Hyvinvointialueiden sote-palvelujen tulee toimia saumattomasti Kelan, varhaiskasvatuksen ja opetustoimen palvelujen kanssa.

Tavoite 3: Hyvinvointialueiden kuulonkuntoutuksen ja kuulovammaisten sote-palvelujen tulee tukea kuulovammaisen lapsen ja nuoren kaksikielisyyttä

- Vanhempien tulee saada tietoa kuulonkuntoutuksesta, puhutun kielen kehittämisestä ja viittomakielestä.
- Hyvinvointialueilla tulee tarjota yhdenvertaisesti kuulovammaisille lapsille ja heidän perheilleen kuntoutusta ja palveluja, jotka tukevat kaksikielisyyden kehittymistä. Kaksikielisyyden kehitys tarvitsee riittävää syötöstä puhutulla kielellä ja viittomakielellä.
- Hyvinvointialueiden kuulonkuntoutuksen ammattilaisten tulee tarjota kuulovammaisen lapsen vanhemmille puolueettomasti ja tasavertaisesti tietoa sisäkorvaistutteen kuntoutuksesta, kielen kehityksestä ja kaksikielisyyden mahdollisuuksista.

Tavoite 4: Kuulovammaisten lasten ja nuorten osallisuus hyvinvointialueilla on varmistettava

- YK:n vammaisyleissopimuksen 7 artiklan 3 kappaleen mukaisesti vammaisilla lapsilla on oikeus vapaasti ilmaista näkemyksensä kaikissa heihin vaikuttavissa asioissa. Lapsia ja nuoria on kuultava heitä koskevassa päätöksenteossa
- Kuulovammaisia lapsia ja nuoria edustavat järjestöt tulee ottaa mukaan hyvinvointialueiden päätöksentekoon YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteiden mukaisesti.

Taustaa:

Kaikki edellä olevat toimenpide-ehdotukset pohjautuvat siihen, että kuulovammaisen lapsen vanhemmat saavat riittävästi tietoa kuntoutusmuodoista ja -tavoista sekä kielen kehityksestä. Kuulovammaiselle lapselle on tarjottava kaikki käytettävissä olevat vaihtoehdot oppia kieltä heti kuulovamman toteamisen jälkeen. Vanhempien on tärkeää saada tietoa kaksikielisyydestä ja viittomakielen hyödyistä lapsen kehityksen kannalta YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen periaatteiden mukaisesti

Kuulovammaiset lapset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. Kuulovammaisten lasten avuntarpeet ovat yksilöllisiä ja heidän tarvitsemansa kuntoutuksen muodot erilaisia. Tulevien hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä tulee olla riittävä asiantuntemus ja erityisesti laaja kulttuurillinen ymmärrys ja avoin suhtautuminen moninaisuuteen.

Kuulovammaisten lasten ja nuorten käyttämät apuvälineet ovat yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia kuulon apuvälineitä ja muita laitteita. Perheillä on kuitenkin kokemuksia, että lapselle ei ole välttämättä tarjottu kaikkia potentiaalisia apuvälineitä. Apuvälineiden lisäksi lapset ja nuoret tarvitsevat puheterapiaa ja muita kuntoutuksen palveluja, kuten Kelan kuntoutusta. Tällä hetkellä kuulovammaisten lasten ja nuorten kuulonkuntoutuksessa on resurssipulaa, mm. puheterapiasta ja kuntoutusohjauksesta. Perheillä on suuri vastuu lasten ja nuorten kuntoutusprosessissa eivätkä he aina saa riittävästi tukea palveluviidakossa.

Osa kuulovammaisista lapsista pärjää yksinomaan puhutulla kielellä, kun taas osa kokee pärjäävänsä parhaiten viittomakielellä. Jotkut käyttävät sujuvasti molempia kieliä. Kuulovammaiselle lapselle on varhaislapsuudesta lähtien tarjottava kaikki vaihtoehdot kielen omaksumiselle. Hyvinvointialueiden ammattilaisilla on kielen omaksumisen tukemisessa suuri rooli ja vastuu. Kuulovammaiselle lapselle on tarjottava mahdollisuus omaksua puhutun kielen lisäksi viittomakieltä. Kaksikielisyys toimii resurssina, jonka avulla yhteiskuntaan osallistuminen vahvistuu. Kaksikielisyys mahdollistaa lapselle oikeuden valita käyttämänsä kielen, jos hän valinnan haluaa tehdä.

- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista korostaa vammaisten henkilöiden oikeutta kieleen, ja sisältää myös viittomakielen ja muut ei-puhutun kielen muodot.
- YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 26 kuntoutuksesta korostaa, että on tärkeää aloittaa kuntoutuspalvelut mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Sopimusosapuolten tulee taata kuntoutuksen ammattihenkilöiden osaaminen ja edistää apuvälineiden saatavuutta, niiden tuntemusta ja käyttöä. Lisäksi tulee varmistaa osallisuutta tukevien kuntoutuspalvelujen saatavuus.
- YK:n lasten oikeuksien sopimuksen artikla 23 painottaa vammaisen lapsen erityistarpeiden huomioimista. Tämä tarkoittaa myös kuulovammaisen lapsen kohdalla oikeutta tarvittaessa viittomakielen, tukiviittomien tai jonkin muun vastaavan menetelmän oppimiseen.

Lisätietoja:

Kuuloliitto, <https://www.kuuloliitto.fi/>, anniina.lavikainen@kuuloliitto.fi

Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto ry, <https://www.klvi.fi/>, sari.suokas@klvi.fi

Kuurojen Liitto, <https://kuurojenliitto.fi/>, annika.aalto@kuurojenliitto.fi

Kuurojen Palvelusäätiö, <https://kpsaatio.fi/> anu.juvonen@kpsaatio.fi

LapCI ry, <https://lapci.fi/> janet.grundstrom@lapci.fi

Suomen Kuurosokeat ry, <https://kuurosokeat.fi/>, riitta.lahtinen@kuurosokeat.fi